

УДК 159.98:355

Олександр Самойленко

кандидат психологічних наук, старший викладач,
викладач кафедри прикордонного контролю,
Національна академія Державної прикордонної служби України
імені Богдана Хмельницького, м. Хмельницький
<https://orcid.org/0000-0002-5263-190X>
sanych2008@ukr.net

Антон Дацков

кандидат психологічних наук, старший викладач,
викладач кафедри прикордонної безпеки,
Національна академія Державної прикордонної служби України
імені Богдана Хмельницького, м. Хмельницький
<https://orcid.org/0000-0001-7110-8666>
sanych2008@ukr.net

Сергій Заболотний

кандидат психологічних наук, старший науковий співробітник,
Краматорський прикордонний загін, м. Краматорськ

АНАЛІЗ ПОГЛЯДІВ ВІТЧИЗНЯНИХ ТА ЗАРУБІЖНИХ АВТОРІВ НА ПОНЯТТЯ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ГОТОВНОСТІ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ДО ВЕДЕННЯ БОЙОВИХ ДІЙ

Статтю присвячено дослідженню особливостей формування психологічної готовності мобілізованих військовослужбовців-прикордонників до ведення бойових дій. Під станом психологічної готовності особистості до діяльності розуміється складне утворення, яке має динамічну структуру, між компонентами якої існують функціональні залежності. Психологічна готовність розглядається як результат підготовки до певної діяльності, вона є стійким, багатоаспектним, ієрархізованим утворенням особистості, яке

© Самойленко О., Дацков А., Заболотний С.

містить низку компонентів, адекватних вимогам, змісту та умовам діяльності. Психологічною готовністю є результат підготовки (підготовленості) до певного виду діяльності, який і трактується як стійка, багатоаспектна та ієрархізована властивість особистості, що визначає успішність виконання діяльності, комплекс взаємозв'язаних та взаємозумовлених психологічних якостей, які забезпечують успішність її виконання.

Аналіз наукової літератури показує виокремлення феномену психологічної готовності до здійснення діяльності в екстремальних умовах, що є особливо актуальним у зв'язку з проведенням операції Об'єднаних сил на Сході України, в якій безпосередню участь беруть військовослужбовці ДПСУ. Дійсно нагально постає питання вирішення проблеми психологічної готовності військовослужбовців-прикордонників, що діють в екстремальних умовах, формування в них адекватних змістові професійної діяльності особистісних якостей і властивостей. Необхідно зазначити, що проблемою визначення концептуальних положень формування психологічної готовності військовослужбовців до здійснення службової діяльності в умовах бойових дій є відсутність єдиної теорії, що спроможна була б описати особливості психічної діяльності та поведінки людини у незвичайних, екстремальних, небезпечних та несумісних із життям умовах існування та праці. Велика кількість визначень поняття "психологічна готовність" показує його складність, багатомірність та неоднозначність.

Ключові слова: психологічна готовність; готовність до діяльності; професійна діяльність; особистісні якості та властивості; бойові дії; екстремальні умови; особистість.

1. ВСТУП

Постановка проблеми. В арміях всіх держав визнається особливе, зростаюче значення ролі психологічної готовності і здатності військовослужбовців та населення до захисту своєї країни та її національних інтересів. Сьогодні в Україні, коли на Сході країни точаться бойові дії, надзвичайно актуальними стали питання формування психологічної готовності військовослужбовців у підрозділах ДПСУ.

Наразі військовослужбовці – безпосередні учасники бойових дій на Сході України зазначають, що характерною особливістю цих дій є недостатній рівень психологічної готовності військовослужбовців до такого виду діяльності, яка відбувається в умовах яскраво вираженої

екстремальності бойових ситуацій; значущості, масштабності та тривалості їх ведення та негативних психічних станів, що переживаються в умовах постійної реальної; загрози для життя, що в інших ситуаціях життєдіяльності так яскраво не виражені або часто відсутні. Крім того, проблему формування психологічної готовності військовослужбовців до ведення бойових дій доречно розглядати з позиції того, що військовослужбовці несподівано для себе опиняються в бойових умовах. Елементи новизни присутні не тільки в характері виконуваних завдань, а і в самих умовах. Відмінність сформованих в їхній свідомості уявлень від дійсності призвела до появи значних труднощів виконання військового обов'язку, дезорганізації діяльності та підвищеного рівня переживань. Недостатня наукова розробленість проблеми формування психологічної готовності, пов'язана з особливими вимогами до ситуативних і довгострокових психічних станів військовослужбовців підрозділів ДПСУ до ведення бойових дій, а також з необхідністю підвищення їхньої психологічної готовності до захисту державного кордону в умовах бойових дій.

Проблемою визначення концептуальних положень формування психологічної готовності військовослужбовців до службової діяльності в умовах бойових дій є відсутність єдиної теорії, що спроможна була б описати особливості психічної діяльності та поведінки людини у незвичайних, екстремальних, небезпечних та несумісних із життям умовах існування та праці. Велика кількість визначень поняття "психологічна готовність" показує його складність, багатомірність і неоднозначність.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Психологічну готовність військовослужбовців до здійснення службової діяльності науковці розглядають як готовність до діяльності, тимчасову готовність і працездатність, пильність, мобілізаційну готовність та оптимальний робочий стан у межах функціонального підходу (Н. Алаторцева, М. Дьяченко, Л. Кандибович, Є. Ільїн, М. Левітов, Л. Нерсисян, В. Пономаренко, В. Пушкін) [1], [6], [7], [10], [13], [14], [15], як стан індивідуальної готовності до діяльності у межах особистісного підходу (А. Авдеева, Я. Коломинський, Ю. Михайлова, О. Шипілова)

[2], [9], [10], [19], готовність як цілісний прояв усіх аспектів особистості в межах особистісно-діяльнісного підходу (Л. Виготський, А. Деркач, С. Рубінштейн) [4], [5], [16].

Метою статті є викладення результатів аналізу поглядів вітчизняних та зарубіжних учених на поняття психологічної готовності військовослужбовців до ведення бойових дій.

2. РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Психологічна готовність військовослужбовців до виконання поставлених завдань в умовах бойових дій являє собою психологічне підґрунтя їхніх активних дій у бойовій обстановці, що допомагає їм керувати власною психікою та ефективно діяти у складних ситуаціях. Зовнішніми ознаками психологічної готовності військовослужбовця є: відсутність метушливості чи замкненості, “рівна” поведінка; чітке, безпомилкове виконання наказів і команд; нормальний фізіологічний стан (частота пульсу, дихання, колір обличчя тощо) [3].

Загалом науковці розглядають готовність як довготривалу або загальну характеристику особистості та як психічний стан. Довготривала готовність містить набуті установки, знання, уміння, навички, досвід, якості і мотиви діяльності, а тимчасова являє собою актуалізацію усіх потенціалів, сили та психологічних можливостей для успішних дій у певний момент. Ф. Горбов, М. Дьяченко, Л. Кандилович, М. Левітов, Л. Нерсесян, В. Пушкін зауважують, що у процесі діяльності готовність проявляється як стійкі особистісні властивості людини (переконавання, погляди, риси характеру тощо), так і ситуативні психічні стани, пов’язані з процесом діяльності (спостережливість, зібраність, задоволення тощо) [18].

М. Левітов у психологічну готовність включає: зміст завдань, їхню новизну, складність, творчий характер; ситуацію діяльності, поведінкові зразки оточення; особливості стимуляції дій та результатів; мотивацію до досягнення результату; оцінку достовірності його досягнення; самооцінку власної підготовки; попередній нервово-психічний стан; стан здоров’я; досвід мобілізації сил на вирішення завдань більшої складності; уміння контролювати та регулювати рівень

власного стану готовності; уміння самоналаштуватися, створювати оптимальні внутрішні умови для майбутньої діяльності [10]. Так, М. Дьяченко та Л. Кандилович розуміють психологічну готовність як якість особистості (внутрішньоособистісне утворення) із складною структурою, яка охоплює: риси та якості характеру, особливості формування професійно важливих пізнавальних процесів (уваги, сприймання, мислення, пам'яті тощо) і як психічний стан особистості (позитивне ставлення до професії, мотиваційне налаштування тощо); прояви темпераменту; спрямованість когнітивної складової до певної сфери діяльності тощо. На думку дослідників, обидва види готовності перебувають у постійній єдності та взаємодії під час виконання певних дій: готовність як якість обумовлена стійкими мотивами і психічними властивостями особистості, а актуальний стан готовності є продовженням стійкої, тривалої готовності [6].

Л. Карамушка визначає психологічну готовність як комплекс взаємопов'язаних та взаємообумовлених психологічних якостей (мотивів, знань, умінь та навичок, особистісних якостей), які забезпечують ефективність професійної діяльності [8].

В. Моляко готовність до діяльності розглядає залежно від її структурних блоків: сенсорної організації індивіда (показники, що відповідають фізіологічним характеристикам суб'єкта діяльності); показників, що відповідають умовам виконання діяльності; набору психологічних властивостей, станів та процесів особистості (психологічний рівень) [12].

В. Семіченко визначає готовність до професійної діяльності як психічний стан і виділяє: операційну готовність як моментальну передстартову активізацію людини, її включення в діяльність з необхідним рівнем активності; функціональну готовність – усвідомлення людиною своїх цілей, оцінку наявних умов, визначення найбільш імовірних способів діяльності; особистісну готовність, яка включає пролонговану високу активність людини при включенні в трудовий процес, прогнозування необхідності і розподілу в часі мотиваційних, вольових, інтелектуальних зусиль, оцінку ймовірності досягнення життєвих успіхів через діяльність [17].

Науковці багатьох країн світу досліджують психологічну готовність військовослужбовців до здійснення професійної діяльності і зауважують на тому, що існують численні функціональні, структурні та інші визначення зазначеного поняття, які базуються на пізнавальних компонентах психіки (С. Болстад, Б. Баббітт, Р. Вествік, Х. Куевас, Дж. Моррісон, С. Сірл, Дж. Флетчер) та індивідуальних особливостях особистості, що формуються під впливом соціальних чинників (В. Каспер, Б. Кронін, К. Кронін, П. Макгонікл, Е. Мейманг, К. Рейнік, Р. Харріс). Крім того, на сьогодні не існує концепції формування оперативної психологічної готовності військовослужбовців до виконання поставлених завдань в умовах бойових дій (Дж. Томас, Дж. Туккер, Р. Сінклеер) [20].

Канадські вчені Б. Адам, К. Холл і М. Томпсон розробили модель індивідуальної психологічної готовності Канадських збройних сил, яка є продуктом впливу певних чинників (військові підрозділи, сім'ї та індивідууми). Науковці визначають психологічну готовність як індивідуальну психологічну готовність військовослужбовців, як передумову оптимального ефективного виконання службових завдань, що являє собою не просто суму зазначених чинників, а основну здатність, яка формується на їх основі. Вони зазначають, що немає можливості в умовах бойових дій урахувати у цій моделі усі потенційні чинники, ідентифіковані в світовій літературі, як, наприклад, відмінності між індивідуумами (сміливість або диспозиційний оптимізм). Усі ці концепти потрібно постійно вивчати надалі в режимі онлайн в умовах нестандартного ведення війн [21].

Ця модель індивідуальної психологічної готовності військовослужбовців до здійснення службової діяльності містить: організаційні чинники (організаційна поведінка громадян, організаційні зобов'язання, ідентифікація з організацією, задоволення від роботи, організаційна підтримка благополуччя), чинники, що є результатом професійного навчання (технічна компетентність у специфічних і неспецифічних завданнях службової діяльності, самоефективність як упевненість у здатності діяти так, щоб досягти бажаних результатів, копінг-стратегії як здатність пристосуватися до впливу

стресових ситуацій), чинники, що є результатом персональних допоміжних програм (фізична придатність до військових оперативних вимог у різноманітті виконання завдань у різних географічних і природних напружених умовах, та обмеженому інформуванні, сімейна підтримка спрямована на зміцнення внутрішньої організації та функціонування сім'ї, досягнення оптимального балансу між життям та роботою) [22].

Американські вчені К. Кастро, А. Хуффман, К. Долан, Р. Бієнвену та А. Адлер дослідним шляхом (у Косово та Саудівській Аравії) виявили оптимальну готовність військовослужбовців Збройних сил США до виконання поставлених завдань в умовах бойових дій як систему медичної, військової та сімейної готовності, яка залежить від темпу військових дій та екологічних умов, в яких відбуваються ці дії. Ф. Кіркланд, П. Бартон та Д. Марлоу включають моральний стан в індивідуальну психологічну готовність і виділяють шість компонентів психологічної готовності солдата: зобов'язання перед компанією, "вертикальне з'єднання", віру лідерам, загальне благополуччя, віру в себе та зброю, а також задоволення від роботи. А командними компонентами психологічної готовності вони визначають: військові (бойові) навички, дисципліну, вирішальний контроль, "горизонтальне з'єднання" (єдність) і "вертикальне з'єднання" (чітке підпорядкування) [22], [24].

Австралійські вчені зазначають, що психологічна готовність австралійських військових охоплює оперативну досвідченість, оздоровчу поведінку, моральний стан, єдність, підпорядкування безпосередньому командирі і сприйняття ефективності лідерства. Конструктивними компонентами психологічної готовності цих військових є:

1) індивідуальна готовність як готовність, здатність мотивовано виконувати військові місії (фізична і розумова придатність, одинична єдність, зобов'язання перед організацією, однорідна підготовленість і технічна компетентність);

2) колективна готовність як віра солдата про здатність його або його підрозділу ефективно виконувати завдання (узгодженість дій, вертикальне з'єднання та організаційна єдність);

3) вимірjувальна готовність (тактична майстерність, експлуатаційна надійність устаткування, комплект особового складу, логістика, перевірена злагодженість застосування військовими зброї);

4) готовність до моделювання ситуації бою у взаємодії з групою (оперативна готовність до злагодженого виконання завдань);

5) формувальна готовність (наявність лідера, турбота для підлеглих старших командирів, створення атмосфери довіри та емоційної підтримки, ініціативність, загальне благополуччя, упевненість) [23].

3. ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

У психологічних дослідженнях поняття психологічної готовності військовослужбовців до здійснення службової діяльності в умовах бойових дій являє собою процесуально-динамічні соціально-психологічні характеристики особистості і на сьогодні є недостатньо розробленим. Наразі, узагальнюючи підходи та напрацювання сучасних дослідників до проблеми психологічної готовності військовослужбовців до здійснення службової діяльності в умовах бойових дій, слід зазначити, що науковців більше цікавить не скільки змістові аспекти готовності як психологічного феномену, скільки прикладний аспект проблеми його формування в умовах ведення сучасних війн.

Список використаних джерел

1. Алаторцев В. А. Изучение психической готовности спортсмена к соревнованию. Москва : Физкультура и спорт, 1970. С. 7–33.

2. Авдеева А. П. Психологическая концепция профессиональной элитарности в сфере инженерной деятельности. Москва : Изд-во МГТУ им. Н. Э. Баумана, 2014. 275 с.

3. Бабаян Ю. О., Грішман Л. О. Особливості психологічної готовності військовослужбовців до дій в екстремальних умовах. *Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського. Психологічні науки*. 2014. Вип. 2.13. С. 17–21. URL : http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Nvmduos_2014_2.13_4.pdf

4. Выготский Л. С. Педагогическая психология. Москва : Педагогика, 1991. 479 с.

5. Деркач А. А., Кузнецов Н. В. Акмеология : пути достижения вершин профессионализма. Москва, 1993. 168 с.

6. Дьяченко М. И., Кандыбович Л. А. Психологические проблемы готовности к деятельности. Минск : Изд-во БГУ, 1976. 175 с.
7. Ильин Е. П. Психофизиология состояний человека. Санкт-Петербург : Питер, 2005. 412 с.
8. Карамушка Л. М. Психологія управління : навч. посіб. Київ : Міленіум, 2003. 344 с.
9. Коломинский Я. Л. Изучение педагогического взаимодействия. *Советская педагогика*. 1991. № 10. С. 36–42.
10. Левитов Н. Д. О психических состояниях человека. Москва : Просвещение, 1964. 132 с.
11. Михайлова Ю. В., Гитман Е. К. Формирование готовности работать в команде при обучении иностранному языку в ВУЗе : монография Пермь : ИПЦ “Прокрость”, 2017. 165 с.
12. Моляко В. О. Психологічна готовність до творчої праці. Київ : Знання, 1989. 48 с.
13. Нерсесян Л. С., Хавин А. Б. Прогнозирование готовности к экстремному действию в состоянии стресса. *Вопросы психологии*. 1980. № 5. С. 135–138.
14. Пономаренко В. А. Экстремальність і проблема відношення до професійної діяльності. *Світ психології*. 2010. № 4. С. 41–43.
15. Пушкин В. Н. Железнодорожная психология. Москва : Транспорт, 1972. 239 с.
16. Рубинштейн С. Л. Основы общей психологии. Санкт-Петербург : Питер, 2000. 712 с.
17. Семиченко В. А., Галус А. М. Психология направленности : учеб.-метод. пособие. Хмельницкий : ХГПИ, 2003. 522 с.
18. Сімко Р. Т. Поняття готовності до професійної діяльності на сучасному етапі формування психологічної науки. *Проблеми сучасної психології* : зб. наук. праць К-ПНУ ім. І. Огієнка та Ін-ту психології ім. Г. С. Костюка НАПН України. 2011. Вип. 13. С. 415–425.
19. Шипилова Е. В. Формирование психологической готовности студентов-психологов к профессиональной деятельности : автореф. дисс. ... канд. психол. наук : 19.00.07. Москва, 2007. 16 с.
20. Adam B. D., Hall C. D. T., Thomson M. H. Military individual readiness. *Defence Research and Development Canada*. Toronto, 2009. URL : <http://www.journal.forces.gc.ca/vol14/no2/page36-eng.asp>

21. Blackburn D. Military individual readiness : an overview of the individual components of the Adam, Hall, and Thomson model adapted to the Canadian armed forces. *Canadian Military Journal (CMJ)*. 2014. Vol. 14. № 2. P. 36. URL : http://www.journal.forces.gc.ca/vol14/no2/page36-eng.asp#_edn12
22. Castro C. A., Huffman A. H., Dolan C. A., Bienvenu R. V., Adler A. B. Working in the Zone : maintaining optimal readiness in U.S. soldiers. *U. S. Army Medical Research Unit–Europe Walter Reed Army Institute of Research Heidelberg, German* : 36th International Applied Military Psychology Symposium Split (Croatia, 11–15 september, 2000). P. 3–10. URL : http://www.researchgate.net/publication/235166102_Working_in_the_Zone_Maintaining_Optimal_Readiness_in_U.S._Soldier
23. Good to go? The human dimensions of mission readiness. *Focus on human performance in land opera*. URL: https://eprints.usq.edu.au/6123/1/Murphy_Fogarty_BookCh_A_PV.pdf
24. Kirkland F. R., Bartone P. T., Marlowe D. H. Commanders' priorities and psychological readiness. *Armed Forces & Society*. 1993. V. 19. P. 579–598.

References

1. Alatortsev V. A. *Izuchenie psichicheskoy gotovnosti sportsmena k sorevnovaniyu* [The study of the mental readiness of an athlete to compete]. Moskva : Fizkultura i sport, 1970. P. 7–33. [in Russian]
2. Avdeeva A. P. *Psichologicheskaya kontseptsiya professionalnoy elitarnosti v sfere inzhenernoy deyatel'nosti* [The psychological concept of professional elitism in the field of engineering.] Moskva : izd-vo MGTU im. N. E. Baumana, 2014. 275 p. [in Russian]
3. Babayan Yu. O., Grishman L. O. *Osoblivosti psichologichnoyi gotovnosti viyskovosluzhbovtziv do diy v ekstremalnih umovah* [Particularly psychologically ready-made services in the extremal minds]. Naukovyj visnik Mikolayivskogo natsionalnogo universitetu imeni V. O. Suhomlinskogo. Seriya : Psichologichni nauki. 2014. Vip. 2.13. S. 17–21. URL : http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Nvmdups_2014_2.13_4.pdf [in Ukrainian]
4. Vyigotskiy L. S. *Pedagogicheskaya psichologiya* [Pedagogical psychology]. Moskva : Pedagogika, 1991. 479 p. [in Russian]
5. Derkach A. A., Kuznetsov N. V. *Akmeologiya: puti dostizheniya vershin professionalizma* [Acmeology: ways to reach the heights of professionalism] Moskva, 1993. 168 p. [in Russian]

6. Dyachenko M. I., Kandyibovich L. A. *Psichologicheskie problemy gotovnosti k deyatelnosti* [Psychological problems of readiness for activity]. Minsk : Izd-vo BGU, 1976. 175 p. [in Russian]
7. Ilin E. P. *Psihofiziologiya sostoyaniy cheloveka* [Psychophysiology of human condition]. Sankt-Peterburg : Piter, 2005. 412 p. [in Russian]
8. Karamushka L. M. *Psihologiya upravlinnya* [Psychology of management] : navch. posib. Kyiv : Milenium, 2003. 344 p. [in Ukrainian].
9. Kolominskiy Ya. L. *Izuchenie pedagogicheskogo vzaimodeystviya* [Learning pedagogical interaction. Sovetskaya pedagogika]. 1991. 10. P. 36–42. [in Russian]
10. Levitov H. D. *O psichicheskikh sostoyaniyah cheloveka* [On the mental states of man]. Moskva : Prosveschenie, 1964. 132 p. [in Russian]
11. Mihaylova Yu. V., Gitman E. K. *Formirovanie gotovnosti rabotat v komande pri obuchenii inostrannomu yazyiku v VUZe* [Formation of readiness to work in a team while teaching a foreign language in a university] : monografiya. M-vo s.-h. RF, federalnoe gos. byudzhethnoe obrazov. uchrezhdenie vyisshego obrazovaniya «Permskaya gos. s.-h. akad. im. akad. D. N. Pryanishnikova». Perm : IPTs «Prokrost'», 2017. 165 p. [in Russian]
12. Molyako V. O. *Psihologichna gotovnist do tvorchoyi pratsi* [Psychological readiness to the creative work]. Kyiv : Znannya, 1989. 48 p. [in Russian]
13. Nersesyan L. S., Havin A. B. *Prognozirovanie gotovnosti k ekstremnomu deystviyu v sostoyanii stressa* [Prediction of emergency preparedness under stress]. Voprosyi psihologii. sentyabr-oktyabr, 1980. 5. P. 135–138. [in Russian]
14. Ponomarenko V. A. *Ekstremalnist i problema vidnoshennya do profesiynoyi diyalnosti* [Extremity and problem of mutual relations to the profession] Svit psihologii. 2010. 4. P. 41–43. [in Ukrainian]
15. Pushkin V. N. *Zheleznodorozhnaya psihologiya* [Railway psychology]. Moskva : Transport, 1972. 239 p. [in Russian]
16. Rubinshteyn S. L. *Osnovy obschey psihologii* [Basics of General Psychology]. Sankt-Peterburg : Piter, 2000. 712 p. [in Russian]
17. Semichenko V. A., Galus A. M. *Psihologiya napravlennosti* [Directional Psychology] : ucheb.-metod. posobie. Khmel'nitskiy : HGPI, 2003. 522 p. [in Ukrainian]
18. Simko R. T. *Ponyattya gotovnosti do profesiynoyi diyalnosti na suchasnomu etapi formuvannya psihologichnoyi nauki* [Understand the readiness to professionalism on the modern stage of the form of psychology]. *Problemi suchasnoyi psihologiyi : zb. nauk. prats K-PNU im. I. Ogiienka ta in-tu psihologiyi im. G. S. Kostyuka* NAPN Ukrainy. 2011. Vip. 13. P. 415–425. [in Ukrainian]

19. Shipilova E. V. *Formirovanie psihologicheskoy gotovnosti studentov-psihologov k professionalnoy deyatel'nosti* [Formation of psychological readiness of psychology students to professional activity] : avtoref. diss. ... kand. psihol. nauk : 19.00.07. Moskva, 2007. 16 p. [in Russian]

20. Adam B. D., Hall C. D. T., Thomson M. H. Military individual readiness. Defence Research and Development. Canada. Toronto, 2009. URL : <http://www.journal.forces.gc.ca/vol14/no2/page36-eng.asp> [in English]

21. Blackburn D. Military individual readiness : an overview of the individual components of the Adam, Hall, and Thomson model adapted to the Canadian armed forces. Canadian Military Journal (CMJ). 2014. Vol. 14. № 2. P. 36. URL : http://www.journal.forces.gc.ca/vol14/no2/page36-eng.asp#_edn12 [in English]

22. Castro C. A., Huffman A. H., Dolan C. A., Bienvenu R. V., Adler A. B. Working in the Zone : maintaining optimal readiness in U. S. soldiers. U. S. Army Medical Research Unit–Europe Walter Reed Army Institute of Research Heidelberg, German : 36th International Applied Military Psychology Symposium Split (Croatia, 11–15 september, 2000). P. 3–10. URL : http://www.researchgate.net/publication/235166102_Working_in_the_Zone_Maintaining_Optimal_Readiness_in_U.S._Soldier [in English]

23. Good to go? The human dimensions of mission readiness. Focus on human performance in land opera. URL: https://eprints.usq.edu.au/6123/1/Murphy_Fogarty_BookCh_A_PV.pdf [in English]

24. Kirkland F. R., Bartone P. T., Marlowe D. H. Commanders' priorities and psychological readiness. Armed Forces & Society. 1993. V. 19. P. 579–598. [in English]

Alexander Samoilenko, Anton Datsov and Sergii Zabolotniy. Analysis of Views of Domestic and Foreign Authors on the Concept of “Psychological Readiness of Servicemen-Border Guards for the Conduction of Military Operations”

The article is devoted to the study of the peculiarities of the formation of the psychological readiness of servicemen-border guards for the conduct of military operations. Under the state of psychological readiness of the individual to the activity is understood a complicated entity, which has a dynamic structure, between the components of which there are functional dependencies. Psychological readiness is considered as the result of preparation for a certain activity; it is a stable, multidimensional, hierarchical entity formation, which contains a number of components that are adequate to the requirements, content and conditions of the activity.

Psychological readiness is the result of preparation (preparedness) for a certain type of activity and is interpreted as a stable, multidimensional and hierarchical property of the individual, which determines the success of the activity, and represents a set of interconnected and mutually determined psychological qualities that ensure the success of its implementation. The analysis of scientific literature shows the distinction of the phenomenon of psychological readiness to undertake activities under extreme conditions, which is especially relevant in connection with the operation of the Joint Forces in the east of Ukraine, in which SBSU take an active part. Indeed, the issue of resolving the problem of the psychological readiness of the border guard's servicemen, working in extreme conditions, forming in him the adequate content of the professional activity of personal qualities and properties appears urgently. It should be noted that the problem of determining the conceptual provisions for the formation of the psychological readiness of servicemen for the performance of official activities in the context of combat operations is the lack of a unified theory that would be able to describe the features of mental activity and human behavior in unusual, extreme, dangerous and incompatible with life conditions of existence and work. There is a large number of definitions of the concept of "psychological readiness", which shows its complexity, multidimensionality and ambiguity.

Key words: psychological readiness; readiness for activity; professional activity; personal qualities and properties; military action; extreme conditions; personality.